

9 Төтенше жағдайлар салдарын жою тәсілдері

ТЖ салдарын жою адамдардың денсаулығын, өмірін сақтау және қорғау, қоршаған ортаның шығынын төмендету және материалдық шығынды болдырмау, сонымен қатар ТЖ аймағының таралуын болдырмау, қауіпті факторлардың әсерін болдырмау мақсатында жүргізіледі.

9.1 Тіршіліктің қауіпсіздігін басқару

Азаматтық қорғаныс - басқару органдарының мемлекеттік жүйесі мен бейбіт уақытта және соғыс уақытында халықты, шаруашылық жүргізу объектілері мен ел аумағын осы заманғы зақымдау құралдарының зақымдау (қирату) факторларының әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау мақсатында жүргізілетін жалпы мемлекеттік шаралардың жиынтығы.

Азаматтық қорғанысты ұйымдастыру мен жүргізу - мемлекеттің аса маңызды міндеттерінің бірі, оның қорғаныс шараларының құрамдас бөлігі Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс туралы 1997 жылғы 7 мамырдағы № 100-1 Заңында көрсетілген.

Осы Заң Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысының негізгі міндеттерін, құрылуы мен жұмыс істеуінің ұйымдық принциптерін, Қазақстан Республикасы орталық, жергілікті өкілді және атқарушы органдарының, ұйымдарының азаматтық қорғаныс саласындағы құзыретін, азаматтарының, шетелдіктердің және азаматтығы жоқ адамдардың құқықтары мен міндеттерін белгілейді. Азаматтық қорғаныс органы келесі топтардан жинақталады.

Азаматтық қорғаныс бөлімдері - Қазақстан Республикасының Үкіметі құратын Азаматтық қорғаныстың әскери бөлімдері.

Азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар қызметтері - Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен құрылатын, әкімдер, орталық және жергілікті атқарушы органдар, ұйымдар құратын республикалық, облыстық, аудандық, қалалық Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтері.

Азаматтық қорғаныс күштері - Азаматтық қорғаныстың әскери бөлімдері, аумақтық, объектілік құрамалар, Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтерінің құрамалары, мемлекеттік өртке қарсы қызмет бөлімшелерінің жедел-құтқару жасақтары.

Азаматтық қорғаныс құрамалары - облыстарда, қалаларда, аудандарда, орталық және жергілікті атқарушы органдарда, ұйымдарда құрылатын аумақтық және объектілік құрамалар, Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтерінің құрамалары.

Азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі - уәкілетті орган) - Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік реттеу мен бақылауды жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

Азаматтық қорғаныстың басқару органдары - бейбіт уақытта және соғыс уақытында Азаматтық қорғаныс іс-шараларына басшылық жасайтын және олардың орындалуын қамтамасыз ететін Қазақстан Республикасының орталық және жергілікті атқарушы органдары, ұйымдар.

«Баршаңыздың назарыңызға!» дабылы - Азаматтық қорғаныстың дабылдамаларымен және басқа да дабыл беру құралдарымен берілетін бірыңғай дабылы. Осы дабыл бойынша халық теледидарлар, радио және басқа да ақпарат қабылдау құралдарын іске қосып қоюға, беріліп жатқан ақпаратты мұқият тыңдап, іс-әрекет тәртібі мен жүріс-тұрыс ережелері жөніндегі талаптарды орындауға міндетті.

Жедел-құтқару жасақтары - жол қатынасы қиын аудандарда және аса күрделі объектілерде іздеу-құтқару жұмыстарын жүргізуге арналған республикалық, облыстық, қалалық, аудандық ұйымдар.

Қорғану құрылыстарының қоры - өндірістік персонал мен халықты осы заманғы зақымдау құралдарынан, сондай-ақ табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде арнайы қорғауға арналған қолда бар барлық инженерлік құрылыстардың жиынтығы.

Шаруашылық жүргізу объектілері - өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы өндірісінің және қоғам қызметінің басқа да салаларының мүдделері үшін пайдаланылатын үйлер, ғимараттар және басқа да құрылыстар.

Эвакуациялық органдар - халықты, материалдық құндылықтарды қауіпсіз аймаққа эвакуациялау, оларды орналастыруды, өндірістік қызметті және тыныс-тіршілікті қамтамасыз етуді ұйымдастыру үшін орталық және жергілікті атқарушы органдар, ұйымдар құратын эвакуациялық және эвакуациялық-қабылдау комиссиялары.

9.2 Азаматтық қорғаныс күштерінің негізгі міндеттері

Халықты және шаруашылық жүргізу объектілерін қорғау Азаматтық қорғаныстың бірінші кезектегі міндеті және осы заманғы зақымдау құралдарын қолдану мен табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде нұқсанды азайту мүдделері үшін халықтың іс-қимыл жасауының оңтайлы тәсілдерін ғылыми тұрғыдан анықтау және аумақтар мен шаруашылық жүргізу объектілерін дер кезінде дайындау негізінде жүргізіледі.

Азаматтық қорғаныс күштерінің негізгі міндеттері:

- 1) басқару, құлақтандыру және байланыс жүйелерін ұйымдастыру, дамыту және оларды ұдайы әзірлікте ұстау;
- 2) Азаматтық қорғаныс күштерін құру, оларды дайындау және төтенше жағдайлар кезінде іс-қимыл жасауға ұдайы әзірлікте ұстау;
- 3) орталық және жергілікті атқарушы органдардың, ұйымдардың қызметшілерін даярлау және халықты оқыту;
- 4) радиациялық, химиялық, бактериологиялық (биологиялық) жағдайды қадағалау және оған зертханалық бақылау жасау;
- 5) Азаматтық қорғаныстың әскери құрамаларын жұмылдыруға әзірлікті қамтамасыз ету;
- 6) шаруашылық жүргізу салалары мен объектілерінің жұмыс істеу тұрақтылығын арттыру жөніндегі шаралар кешенін жүргізу;
- 7) қорғану құрылыстарының қажетті қорын, жеке қорғану құралдарының және Азаматтық қорғаныстың басқа да мүлкінің қорларын жинау және әзірлікте ұстау;

8) халыққа, орталық және жергілікті атқарушы органдарға адамдардың өмірі мен денсаулығына төнген қатер және орын алып отырған жағдайда іс-қимыл жасау тәртібі туралы хабарлау;

9) іздеу-құтқару жұмыстары мен басқа да шұғыл жұмыстарды жүргізу, зардап шеккен халықтың тіршілігін және оларды қауіпті аймақтардан эвакуациялауды ұйымдастыру;

10) азық-түлікті, су көздерін, тамақ шикізаттарын, жемшөпті, мал және өсімдіктерді радиоактивтік, химиялық, бактериологиялық (биологиялық) уланудан, мал және өсімдік індеттерінен қорғау.

9.3 Азаматтық қорғанысты ұйымдастырудың принциптері мен тәртібі

Азаматтық қорғаныс республиканың бүкіл аумағында аумақтық-өндірістік принцип бойынша ұйымдастырылады.

Азаматтық қорғаныс шараларын орындауды Қазақстан Республикасының орталық, жергілікті өкілді және атқарушы органдары, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс ұйымдары, басқару органдары мен күштері және азаматтары жүзеге асырады.

Азаматтық қорғаныс бойынша дайындық осы заманғы зақымдау құралдарының дамуы және аталған аумақта, салада немесе ұйымда барынша ықтимал төтенше жағдайлар ескеріле отырып, алдын ала жүргізіледі.

Азаматтық қорғаныс шараларын кешенді түрде және саралап жүргізу мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейтін тәртіппен азаматтық қорғаныс бойынша қалаларды топтарға, ал ұйымдарды санаттарға жатқызу маңыздылық дәрежесіне қарай жүзеге асырылады.

Азаматтық қорғаныс шараларын ұйымдастыру мен жүзеге асыруға Қазақстан Республикасының орталық, жергілікті атқарушы органдарының және ұйымдардың басшылары жауапты болады.

Орталық және жергілікті атқарушы мекемелер, ұйымдар Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейтін тәртіппен Азаматтық қорғаныс шараларының орындалуы туралы жыл сайын есеп беріп отырады.

9.4 Қазақстан Республикасының халқын, аумағы мен шаруашылық жүргізу объектілерін қорғау саласындағы азаматтық қорғаныс шаралары

Халықты, аумақтар мен шаруашылық жүргізу объектілерін табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау мақсатында:

1) уәкілетті орган:

- халықты және аумақтарды табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау жөніндегі перспективалық және ағымдағы жоспарларды және оларды жою жөніндегі іс-қимыл жоспарларын әзірлеуді, сондай-ақ оны Азаматтық қорғаныстың тиісті бастықтарына бекітуге беруді;

- шаруашылық жүргізу объектілерін табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау жөніндегі перспективалық және ағымдағы жоспарларды және оларды жою жөніндегі іс-қимыл жоспарларын бекітуді;

- шаруашылық жүргізу объектілерінің жұмыс істеу тұрақтылығын арттыру және төтенше жағдайларда олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар кешенін бекітуді;

- төтенше жағдайлар зардаптарының алдын алу және жою жөніндегі күштер мен құралдарды жасауды, даярлауды және оларды қолдануға әзірлік жағдайында ұстауды, зардап шеккендерге көмек көрсетуді;

- мониторинг жүйесін ұйымдастыруды, халықты, аумақтар мен шаруашылық жүргізу объектілерін техногендік авариялар, ықтимал су тасқындары, селдер, көшкіндер мен басқа да қауіпті экзогенді құбылыстар туралы құлақтандыруды;

2) жергілікті атқарушы органдар:

- ықтимал су тасқындарын, селдерді, көшкіндерді және басқа да қауіпті экзогенді құбылыстарды ескере отырып, аумақтарда құрылыс салуды жоспарлауды;

- төтенше жағдайлар кезінде баспанасыз қалған халық үшін уақытша тұрғын үй резервін жасауды;

- тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету объектілерінде азық-түліктің, дәрі-дәрмектің және материалдық-техникалық құралдардың қорларын жасауды;

3) ұйымдар:

- шаруашылық жүргізу объектілерін табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау жөніндегі перспективалық және ағымдағы жоспарларды және оларды жою жөніндегі іс-қимыл жоспарларын әзірлеуді;

- шаруашылық жүргізу объектілерінің жұмыс істеу тұрақтылығын арттыру және төтенше жағдайларда олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар кешенін әзірлеуді;

- төтенше жағдайлар зардаптарының алдын алу және жою жөніндегі күштер мен құралдарды жасауды, даярлауды және оларды қолдануға әзірлік жағдайында ұстауды, зардап шеккендерге көмек көрсетуді;

- мониторинг жүйесін, персоналды, шаруашылық жүргізу субъектілерін және халықты техногендік авариялар туралы құлақтандыруды ұйымдастыруды;

- ықтимал су тасқындарын, селдерді, көшкіндерді және басқа да қауіпті экзогенді құбылыстарды ескере отырып аумақтарда құрылыс салуды жоспарлауды;

- тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету объектілерінде азық-түліктің, дәрі-дәрмектің және материалдық-техникалық құралдардың қорларын жасауды жүргізеді.

Жер сілкінісінен қорғау жөніндегі Азаматтық қорғаныс шаралары

1. Халықты, аумақтар мен шаруашылық жүргізу объектілерін ықтимал жер сілкіністерінен қорғау мақсатында алдын ала мынадай шаралар кешені жүргізіледі:

- сейсмологиялық байқаулар мен жер сілкіністерін болжаудың республикалық жүйесін дамыту;

- республика аумағының сейсмологиялық қауіптілігін ғылыми тұрғыдан болжау, бағалау және оны сейсмологиялық ықшам аудандарға бөлу;

- құрылыс нормалары мен ережелерін сейсмологиялық қауіпті ескере отырып жасау;

- сейсмикалық орнықты үйлер мен ғимараттардың тиімді конструкцияларының және шаруашылық жүргізу объектілерінің сенімді жұмыс істеуінің есептерін ғылыми тұрғыдан негіздеу және оларды жобалау;

- сейсмикалық орнықты үйлер мен ғимараттар құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыру;

- ертеде салынған үйлер мен ғимараттардың сейсмикалық жағынан орнықты болуын және сенімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету;

- аумақтағы құрылыс салуды ықтимал сейсмикалық әсерлерді ескере отырып реттеу.

2. Жер сілкінісінің зардаптарын жоюда келесі шаралар орындалады:

- жер сілкінісі туралы ақпарат алу, шешім қабылдау және оны республика аймақтарына жеткізу;

- іздеу-құтқару және басқа да шұғыл жұмыстарды басқаруды ұйымдастыру, сондай-ақ оларды материалдық-техникалық жағынан қамтамасыз ету;

- Азаматтық қорғаныс күштері мен құралдарының іс-қимылына және жер сілкінісінің зардаптарын жою жоспарына сәйкес басқа да шараларға басшылық жасау.

3. Орталық, жергілікті өкілді және атқарушы органдардың, ұйымдардың басшылары өз құзыреті шегінде болуы ықтимал жер сілкіністерінен халықты қорғау және олардың экономикалық залалын азайту мақсатында алдын ала:

- халық пен қоршаған ортаға аса қауіп төндіретін, шаруашылық жүргізу объектілері орналасқан ведомстволық бағыныстағы аумақтарда, сондай-ақ интенсивті түрде мұнай, газ өндірілетін аудандарда және жерасты жұмыстарында сейсмикалық аудандастыру жүргізу мен сейсмикалық қауіпке баға беруді ұйымдастыруға;

- үйлер мен ғимараттарды, ең алдымен тұрғын үйлерді, мектептерді, мектеп жасына дейінгі балалар мекемелерін, ауруханаларды, адамдар жаппай болатын басқа үйлерді, ғимараттарды және тіршілікті қамтамасыз ету объектілерінде (жылу, су, газ, энергиямен жабдықтау және байланыс, кталдауация), химиялық және жарылыс қаупі бар өндірістерді сейсмикаға қарсы күшейту жөніндегі жұмыстарды жүргізуге;

- сейсмикалық жағынан осал үйлер мен ғимараттарды күрделі жөндеуден өткізген кезде олардың құрылыс конструкцияларын міндетті түрде сейсмикаға қарсы күшейтуді көздеуге;

- үйлер мен ғимараттардың сейсмикалық орнықтылығын қамтамасыз ету жөнінде арнаулы шаралар қолданбайынша оларды салуға, сондай-ақ тектоникалық жарық шақтар, топырағы жайсыз аймақтарда және көшкін болу қаупі бар беткейлерде құрылыс салуға жол бермеуге міндетті.

4. Жер сілкінісінің зардаптарын жою мақсатындағы АҚ күштерінің міндеттері:

1) уәкілетті органның басшысы:

- құтқару жұмыстарын жүргізуді ұйымдастыру;

- жер сілкінісінің күші, қираған жерлер, шығындар мен оның зардаптарын жою жөнінде қолданылып жатқан шаралар туралы ақпарат жинауды және оны жоғары тұрған органдар мен халыққа беруді жүзеге асыру;

2) орталық және жергілікті атқарушы органдардың басшылары:

- жер сілкінісінің зардаптарын жоюды, құтқару және шұғыл жұмыстар жүргізуді, зардап шеккендерге медициналық көмек көрсетуді және халықтың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету жөніндегі басқа да іс-шараларды ұйымдастыру;

- қираған жерлер, шығындар мен жер сілкінісінің зардаптарын жою жөнінде қолданылып жатқан шаралар туралы ақпарат жинауды және оны уәкілетті органға беруді жүзеге асыру;

3) ұйымдардың басшылары:

- жер сілкінісінің зардаптарын жоюды, құтқару және шұғыл жұмыстар жүргізуді, зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсетуді және қызметкерлердің тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету жөніндегі басқа да іс-шараларды ұйымдастыру.

Теңіздер мен ірі су айдындары деңгейлері өзгеруінің зардаптарынан қорғау жөніндегі Азаматтық қорғаныс шаралары

1. Теңіздер мен ірі су айдындарының тасқындарынан, су деңгейлерінің көтерілуінен және таяздауынан қорғау жөніндегі шаралар халықтың, шаруашылық жүргізу объектілерінің, инфрақұрылымның қауіпсіздігін қамтамасыз ету бағытталған және оларға төмендегілер жатады:

- теңіздер мен ірі су айдындары деңгейлерінің өзгеруінен болуы ықтимал зардаптарды ғылыми зерттеу және болжау;

- гидротехникалық және өзге де тосқауыл құрылыстарын жобалау, салу және пайдалануға беру;

- аумақтарда құрылыс салуды теңіздер мен ірі су айдындары деңгейлерінің өзгеруін ғылыми зерттеулердің нәтижелерін ескере отырып жоспарлау;

- теңіздер мен ірі су айдындары деңгейлері өзгеруінің, қоршаған орта жай-күйінің мониторингі жүйелерін, жағалау аймағындағы су жайылу құбылыстары жайында халықты және шаруашылық жүргізуші субъектілерді құлақтандыруды ұйымдастыру кіреді.

2. Орталық, жергілікті өкілді және атқарушы органдар, ұйымдар өз құзыреті шегінде теңіздер мен ірі су айдындары деңгейлерінің өзгеруінен халықты, аумақтарды қорғау, мұның экономикалық залалын азайту мақсатында:

- теңіздер мен ірі су айдындары беткі деңгейінің құбылуына болжам жасаудың ғылыми негіздері мен әдістерін дамытудың қамтамасыз етуге;

- су тасқындары болуы мүмкін аудандарда гидротехникалық және өзге де тосқауыл құрылыстар салуды ұйымдастыру мен олардың сапасын бақылауға;

- су тасқындары болуы, су басып қалуы және су астында қалып қоюы мүмкін аумақтарда жер учаскелерінің тиісті нормативтік актілер ескерілместен шаруашылық қажеттеріне арналған объектілер салу үшін бөлінуіне жол бермеуге;

- жер қойнауын пайдаланудың барлық сатыларында Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген экологиялық талаптардың басымдық берілетін тәртіппен сақталуын қамтамасыз етуге;

- теңіздер мен ірі су айдындарының жағалау аймақтарында жердің, топырақ пен өсімдік қабатының және жерасты суларының тұрақты мониторингін қамтамасыз ету жүктеледі.

Пайдалы қазбалар кен орындарын игеруге байланысты төтенше жағдайлардан қорғау жөніндегі Азаматтық қорғаныс шаралары

Қатты, сұйық және газ тектес пайдалы қазбалардың кен орындарын игеруге байланысты төтенше жағдайлардан аумақтар мен шаруашылық жүргізу объектілерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде орталық, жергілікті өкілді және атқарушы органдар өздерінің құзыреті шегінде іске асыратын шараларына:

- пайдалы қазбалар өндірудің халыққа және қоршаған ортаға жасауы ықтимал зардаптарының қауіпін ғылыми зерттеу, болжау және бағалау;

- пайдалы қазбалар өндіруді дамыту болашағын және оның геологиялық құрылымдардың орнықтылығына жасайтын әсерін ескере отырып, аумақтарға құрылыс салуды жоспарлау, үйлер мен ғимараттар салу және пайдалану;

- игеріліп жатқан кен орындары аудандарындағы бұрыннан бар үйлер мен ғимараттардың сенімділігі мен орнықтылығын арттыру;

- қоршаған ортаның жай-күйі мен игеріліп жатқан кен орындарының технологиялық жағдайлары мониторингінің жүйелерін ұйымдастыру және халық пен шаруашылық жүргізуші субъектілерге болуы ықтимал төтенше жағдайларды хабарлау;

- кеніштерді игеруге байланысты төтенше жағдайлардан болуы ықтимал залалды азайту жөніндегі алдын алу шараларын ұйымдастыру және жүргізу, ал оларды жүргізу мүмкін болмаған жағдайда кен өндіруді тоқтату және қорғаныс шараларының қажетті кешенін орындап, кеніштерді консервациялау кіреді.

Халықты, аумақтар мен шаруашылық жүргізу объектілерін осы заманғы зақымдау құралдарынан қорғау жөніндегі Азаматтық қорғаныс шаралары

Халықты, аумақтар мен шаруашылық жүргізу объектілерін осы заманғы зақымдау құралдарын қолдану кәтері төнген және қолданылған жағдайда қорғау, одан болатын залал мен шығынды азайту мақсатында:

1) алдын ала:

- бейбіт және соғыс уақытына арналған азаматтық қорғаныс жоспарларын жасау;

- азаматтық қорғаныстың басқару, құлақтандыру және байланыс жүйелерін құру мен дамыту және оларды пайдалануға әзірлікте ұстау;

- Азаматтық қорғаныс күштерін құру, жасақтау, жарақтандыру және әзірлікте ұстау;

- зақымдау құралдары қолданылған жағдайда қорғану әдістері мен іс-қимыл жасауға басқару органдарын дайындау және оған халықты жаппай оқыту;

- Азаматтық қорғаныстың қорғану құрылыстарын салу мен олардың қорын жинақтау және оларды жұмыс істеуге әзірлікте ұстау;

- Азаматтық қорғаныс шараларын орындауға және халықтың тіршілігіне арналған жеке қорғаныс құралдарының, материалдық-техникалық құралдардың қорларын, резервтерін жасау, жинақтау және дер кезінде жаңартып отыру;

- эвакуациялық шараларды жоспарлау мен жүргізу;

- шаруашылық жүргізу салалары мен объектілерінің тұрақты жұмыс істеуі жөніндегі шараларды жоспарлау және орындау;

- Азаматтық қорғаныстың әскери құрамаларының жұмылдырылу дайындығын қамтамасыз ету жөніндегі шараларды өткізу;

2) зақымдау құралдарын қолданған кезде:

- зақымдау құралдарының қолданылу қатері мен қолданылуы жайында құлақтандыру, халықты іс-қимыл тәртібі мен ережелері жөнінде хабардар ету;

- халықты қорғану құрылыстарына паналату, қажет болған жағдайда жеке қорғану құралдарын пайдалану;

- жараланғандар мен жарақат алғандарға медициналық көмек көрсету;

- іздеу-құтқару жұмыстары мен басқа да шұғыл жұмыстарды жүргізу;

- басқарудың, құлақтандыру мен байланыстың бұзылған жүйелерін қалпына келтіру;

- халықтың тіршілігін қамтамасыз ету объектілері мен шаруашылық жүргізу объектілерінде шұғыл авариялық-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу;

- Азаматтық қорғаныс құрамаларының әзірлігін қалпына келтіру;

- эвакуациялық шаралар жүргізу жүзеге асырылады.

Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық шаралары

Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық шаралары алдын ала әзірленіп жасалады, өткізіледі.

Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық шаралары аумақтарды, елді мекендерді, өнеркәсіп аймақтарын аудандық жоспарлау және оларда құрылыс салу схемалары мен жобаларын жасау кезінде, ұйымдардың құрылысын салу, кеңейту, қайта құру және техникамен қайта жарақтандыру жобаларында көзделуге тиіс.

Аймақтарды дамытуға, аумақтарда құрылыс салуға, елді мекендер мен шаруашылық жүргізу объектілерін салуға және қайта құруға арналған жобалау-смета құжаттамасы төтенше жағдайлар жөніндегі аумақтық органдармен келісіледі.

Азаматтық қорғаныс бойынша мамандар мен халықты даярлау міндеттері

1. Азаматтық қорғаныс мәселелері бойынша даярлық Қазақстан Республикасының барлық азаматтары үшін міндетті және тиісті оқу бағдарламалары бойынша жүргізіледі. Даярлау үшін бұқаралық ақпарат құралдары да пайдаланылады.

2. Орталық және жергілікті атқарушы органдардың, ұйымдардың басшыларын даярлау және қайта даярлау әзірлік орталықтарында жүзеге асыру.

3. Азаматтық қорғаныс үшін мамандар даярлау Қазақстан Республикасының әскери, азаматтық оқу орындарында, сондай-ақ шет мемлекеттерде және халықаралық орталықтарда жүзеге асыру.

4. Ел халқын Азаматтық қорғаныс бойынша даярлау мектепке дейінгі мекемелерден бастап, жұмыс орыны, тұрғылықты және оқитын жері бойынша жүргізу.

9.5 Азаматтық қорғаныс күштері

Азаматтық қорғаныс күштерінің құрамы

Азаматтық қорғаныс күштері Азаматтық қорғаныстың әскери бөлімдерінен, аумақтық, объектілік құрамалар мен Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтерінің құрамаларынан, мемлекеттік өртке қарсы қызмет бөлімшелерінің жедел-құтқару жасақтарынан тұрады.

Азаматтық қорғаныс күштері бейбіт уақытта төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі Мемлекеттік жүйенің құрамдас бөлігі, ол туралы Ережені Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

Құтқару жұмыстарын жүргізу кезеңіне Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша Қорғаныс министрлігінің, Ішкі істер министрлігінің бөлімдері мен бөлімшелері, ведомстволық мамандандырылған авариялық-құтқару, авариялық-қалпына келтіру, әскерилендірілген және басқа да құрамалар бөлінуі мүмкін, олар жұмыстарды орындауды құтқару жұмыстарының жалпы басшысының жедел басшылығымен жүзеге асырады.

Бөлінген күштер оқып-жаттықтырылған, техникамен, жабдықтармен жарақтандырылған және іздестіру-құтқару жұмыстарын дербес жүргізуге сақадай-сай болуға тиіс.

Азаматтық қорғаныс күштерін пайдалану тиісті деңгейлердегі Азаматтық қорғаныс бастықтарының шешімі бойынша жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысының әскер бөлімдері мен олардың бейбіт және соғыс уақытындағы міндеттері

1. Қазақстан Республикасы азаматтық қорғанысының әскер бөлімдері бейбіт және соғыс уақытында төтенше жағдайлардың қаупі төнген және туындаған кезде республиканың халқын, шаруашылық жүргізу объектілерін және аумақтарын қорғауға арналған.

Уәкілетті органға ведомстволық бағынысты Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерін құру құқығы Қазақстан Республикасының Үкіметіне беріледі.

Қазақстан Республикасының Үкіметі Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерін жасақтау, жарақтандыру және қолдануға әзірлікте ұстау жөнінде шаралар қолданады.

2. Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерінің негізгі міндеттері:

1) бейбіт уақытта:

- құтқару жұмыстарын жүргізуге адам құрамын жан-жақты дайындау мен оны аттестациялауды ұйымдастыру;

- іздестіру-құтқару жұмыстарын жүргізу және зардап шеккен халықтың тіршілігін қамтамасыз етуге жан-жақты көмек көрсету;

- төтенше жағдайлардың алдын алуға бағытталған шараларға қатысу;

- Қазақстан Республикасы тиісті келісімдер жасасқан шет мемлекеттердің аумақтарында төтенше жағдайлар болған кезде құтқару жұмыстарына қатысу;

- ізгілік көмек ретінде төтенше жағдайлар аймағына әкелінетін жүктерге ілесе жүру және оларды күзету;

- мобилизациялық өрістетуге дайындық және жауынгерлік әзірліктің жоғары дәрежесіне келтіру жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

- бейбіт және соғыс уақытында Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерін кеңінен өрістетуге, құтқару және басқа да шұғыл жұмыстарды жүргізуге арналған қару-жарақты, техниканы, басқа да материалдық-техникалық құралдарды жинақтау, сақтау және дер кезінде жаңартып отыру.

2) соғыс уақытында:

- зақымдану ошақтары мен залалдану аймақтарында радиациялық, химиялық барлау жүргізу;

- зақымдану ошақтарында, залалдану және топан су басқан аймақтарда құтқару және басқа да шұғыл жұмыстар жүргізу;

- халық пен шаруашылық жүргізу объектілеріне эвакуация жүргізуге қатысу;

- халықтың тіршілігін қамтамасыз ету объектілерін қалпына келтіру жөніндегі жұмыстарды жүргізуге қатысу, аэродромдарды, жолдарды, өткелдерді және тыл инфрақұрылымының басқа да маңызды элементтерін қалпына келтіруге байланысты аумақтық қорғаныстың жекелеген міндеттерін орындау.

3. Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерін бейбіт уақытта қолдануды Қазақстан Республикасы Үкіметі белгілеген тәртіппен уәкілетті органның басшысы жүзеге асырады.

Азаматтық қорғаныстың тұрақты дайындықтағы әскер бөлімдері техникамен және жабдықпен жаратандырылуға және зардап шеккен халыққа көмек көрсету үшін дереу қолдануға әзір болуға тиіс.

4. Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерін жасақтау Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысының әскери бөлімдері азаматтық қызметкерлермен де жасақталады. Азаматтық қызметкерлер атқаратын лауазымдардың штат санын, тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен жалпы сан шегінде уәкілетті органның басшысы белгілейді.

5. Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерін мобилизациялық өрісету үшін штатқа сәйкес техника, қару-жарақ, материалдық және техникалық құралдардың қорлары құрылады және күтіп ұсталады.

Азаматтық қорғаныс құрамалары, олардың мақсаты мен құру тәртібі

1. Азаматтық қорғаныс құрамалары бейбіт және соғыс уақытында төтенше жағдайлар қатері төнгенде және туындағанда авариялық-құтқару жұмыстары мен басқа да шұғыл жұмыстарды жүргізуге арналған.

Азаматтық қорғаныс құрамалары ұйымдарда, аудандарда, қалаларда, облыстарда құрылып, объектілік және аумақтық құрамалар болып бөлінеді.

Объектілік құрамалар ұйымдарда, тұрғылықты жерлер бойынша құрылады және әдетте солардың мүдделері үшін пайдаланылады. Төтенше жағдайларды

жою басшысының шешімі бойынша объектілік құрамалар тиісті аумақтардың мүдделерін көздейтін міндеттер орындауға тартылуы жұмылдырылуы мүмкін.

Аумақтық құрамалар аудандарда, қалаларда, облыстарда құрылады және тиісті Азаматтық қорғаныс бастықтарына бағынады. Ұйымдар аумақтық құрамалар құруға негіз болады.

Азаматтық қорғаныс құрамаларының құрамы мен саны алдағы авариялық-құтқару жұмыстарының болжамдық есептері мен көлемінің негізінде айқындалады.

Қазақстан Республикасының жер сілкінісі болып тұратын аймақтары үшін Азаматтық қорғаныс құрамалары халықтың 10 адамына кемінде бір құтқарушы; су тасқындары, өрт пен басқа да ықтимал қауіп-қатерлерге ұшырайтын өнеркәсіп аймақтары мен аумақтары үшін халықтың 15-20 адамына бір құтқарушыдан келетіндей есеппен әзірленеді.

Азаматтық қорғаныс құрамалары құрылатын ұйымдардың басшылары олардың кәсіби даярлығына, осы заманғы техникамен, жабдықпен басқа да материалдық құралдармен жарақтандырылуына және тұрақты әзірлікте болуына дербес жауапты болады.

2. Азаматтық қорғаныс құрамаларының негізгі түрлері:

1) құтқару құрамалары зардап шеккендерді барлауға, іздеуге және үйінділерден шығарып алуға, алғашқы медициналық көмек көрсетуге арналған және олар аралас құтқару жасақтарынан (командаларынан), құтқару командаларынан (топтарынан), адамдарды іздеу командаларынан (топтарынан), барлау топтарынан, буындарынан және басқалардан жинақталады.

2) инженерлік құрамалар инженерлік барлау жүргізуге, үйінділерде жүргін жолдар, соқпақ жолдар салуға, жолдар мен көпірлерді, оның ішінде су тосқауылдары арқылы салынған өткелдерді қалпына келтіруге және оларды жүріп-тұра алатындай жағдайда күтіп ұстауға, жарылыс жұмыстарын жүргізуге, қираған құрылыстарды аршып алуға және бүлініс аудандарында басқа да инженерлік жұмыстарды жүргізуге арналған және инженерлік командалардан, жол-көпір командаларынан (топтарынан), жарылыс жұмыстары топтарынан, инженерлік барлау топтарынан (буындарынан) және басқалардан тұрады.

Инженерлік құрамалар шешілетін міндеттердің ерекшелігіне қарай жұмыстарды дербес орындауды қамтамасыз ететіндей техникамен және жабдықпен жасақталуға тиіс.

3) Азаматтық қорғаныс қызметінің құрамалары халықтың тіршілігін қамтамасыз етуге, авариялық-құтқару және шұғыл-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуге, құтқару құрамаларын күшейтуге және олардың іс-қимылын жан-жақты қамтамасыз етуге арналған және медицина, байланыс, қоғамдық тәртіпті қорғау, өртке қарсы, авариялық-техникалық, материалдық жағынан қамтамасыз ету, көлік, жануарлар мен өсімдіктерді қорғау және басқа да құрамалар болып бөлінеді.

3. Жедел-құтқару жасақтары іздестіру-құтқару жұмыстарын жүргізуге және зардап шеккендерге шұғыл көмек көрсетуге арналған.

Жедел-құтқару жасақтары жоғары дәрежелі әзірліктегі құрамалар және олар Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен құрылады.

4. Азаматтық қорғаныс құрамаларына I, II, III топтардағы мүгедектерден, жүкті әйелдерден, сегіз жасқа дейінгі балалары бар әйелдерден және соғыс уақытында - жұмылдыру нұсқамасы бар әскери міндетті адамдардан басқа еңбекке жарамды жастағы ерлер мен әйелдер алынады.

9.6 Азаматтық қорғаныстың басқару органдары мен қызметтері, Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау

Азаматтық қорғанысқа басшылық жасау

1. Азаматтық қорғанысқа жалпы басшылықты Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі жүзеге асырады, да лауазымы бойынша Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысының Бастығы қызметін атқарады.

2. Уәкілетті органның басшысы лауазымы бойынша Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысы Бастығының орынбасары болып табылады және Республиканың азаматтық қорғанысына тікелей басшылықты жүзеге асырады.

3. Орталық және жергілікті атқарушы органдарда, ұйымдарда Азаматтық қорғанысқа басшылықты олардың бірінші басшылары жүзеге асырады, олар лауазымы бойынша тиісті Азаматтық қорғаныс бастықтары болып табылады және азаматтық қорғаныс шараларын ұйымдастыру мен жүзеге асыруға жеке жауапты болады.

4. Азаматтық қорғаныс бастықтары:

- Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс Бастығы белгілеген тәртіппен тиісті деңгейдегі азаматтық қорғаныс жоспарларын бекітуге және іске қосуға;

- белгіленген тәртіппен ведомстволық бағыныстағы аумақта халықты эвакуациялауға;

- азаматтық қорғаныс мәселелері бойынша бұйрықтар, шешімдер, өкімдер шығаруға;

- заңдарда белгіленген тәртіппен азаматтар мен ұйымдарды азаматтық қорғаныс шараларын жүргізуге тартуға;

- жеке және заңды тұлғалардан осы Заңның және азаматтық қорғаныс жөніндегі басқа да нормативтік құқықтық актілердің сақталуын талап етуге міндетті.

5. Тиісті деңгейлердегі Азаматтық қорғаныс бастықтарының азаматтық қорғаныс мәселелері жөніндегі бұйрықтары, шешімдері және өкімдер барлық ұйымдардың, сондай-ақ лауазымды адамдар мен азаматтардың орындауы үшін міндетті.

Азаматтық қорғанысты басқару орындары

1. Азаматтық қорғаныс шараларының орындалуын қамтамасыз ету үшін мынадай органдар құрылады:

- Уәкілетті орган және оның аумақтық органдары;

- облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) орталық және жергілікті атқарушы орындарында Азаматтық қорғаныс жөніндегі бөлімдер (қызметкерлер);

- ұйымдарда - Азаматтық қорғаныс саласындағы міндеттерді шешуге арнайы уәкілеттік берілген, бірінші басшыға тікелей бағынатын құрылымдық бөлімшелер (жеке қызметкерлер).

Уәкілетті орган, оның аумақтық органдары мен ведомстволық бағынысты мемлекеттік мекемелері лауазымдарының бір бөлігі штат санының лимиті шегінде әскери қызметшілерден, оның ішінде Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінен, ұлттық қауіпсіздік комитетінен, Ішкі істер министрлігінен, басқа да әскерлер мен әскери құрамалардан ауыстырылған (іссапарға жіберілген) әскери қызметшілерден жасақталады.

2. Төтенше жағдайлар жөніндегі басқармалардың (бөлімдердің) басшылары лауазымы бойынша тиісті Азаматтық қорғаныс бастықтарының орынбасарлары болып табылады.

Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтері

1. Азаматтық қорғаныстың арнаулы шараларын орындауды қамтамасыз ету және күштер мен құралдарды осы мақсаттарда дайындау үшін республикалық, облыстық, аудандық, қалалық Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтері, сондай-ақ қажет болған жағдайда ұйымдардың Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтері құрылады, олар тікелей Азаматтық қорғаныс бастығына бағынады.

2. Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтері Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен, облыстар (республикалық маңызы бар қала, астана) әкімдерінің, ұйымдар басшыларының шешімдерімен құрылады.

3. Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар жөніндегі республикалық қызметтер тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді, олар туралы Ережені уәкілетті орган бекітеді.

4. Басқару пункттерінің, күштер мен құралдардың, Азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар қызметтерінің дайындығы үшін жауапкершілік олардың құрылуына негіз болған орталық, жергілікті атқарушы органдар мен ұйымдардың басшыларына жүктеледі.

5. Азаматтық қорғаныстың эвакуациялық шараларын орындауды ұйымдастыру мақсатында орталық және жергілікті атқарушы органдар мен ұйымдарда эвакуация, эвакуациялық-қабылдау комиссиялары құрылады.

Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау

1. Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау тексеру нысанында және өзге де нысандарда жүзеге асырылады.

2. Тексеру «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы» Қазақстан Республикасының 1997 жыл 7 мамырдағы №100-1 Заңына сәйкес жүзеге асырылады. Мемлекеттік бақылаудың өзге де нысандары осы Заңға сәйкес жүзеге асырылады.

9.7 Азаматтық қорғаныс саласындағы Қазақстан Республикасының орталық, жергілікті өкілді және атқарушы органдарының, ұйымдарының өкілеттігі, азаматтарының құқықтары мен міндеттері

Қазақстан Республикасы Үкіметінің Азаматтық қорғаныс саласындағы өкілеттігі

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

- Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғанысына басшылық жасайды;

- Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді және осы саладағы мемлекеттік бағдарламаны Қазақстан Республикасы Президентінің бекітуіне ұсынады;

- Азаматтық қорғанысты дамыту мен жетілдірудің негізгі бағыттарын, оны қаржыландыру мен материалдық-техникалық жағынан қамтамасыз ету тәртібін белгілейді;

- республика экономикасының бейбіт және соғыс уақытында жұмыс істеу орнықтылығын арттыру жөніндегі шараларды әзірлеу мен жүргізуге басшылықты жүзеге асырады;

- қалаларды азаматтық қорғаныс бойынша топтарға, ұйымдарды-санаттарға жатқызу тәртібі мен өлшемдерін бекітеді;

- Азаматтық қорғаныс жүйесін бейбіт жағдайдан соғыс жағдайына көшіру, эвакуация шараларын жүргізу тәртібін айқындайды;

- ірі көлемді авариялар, апаттар мен табиғи зілзалалар кезінде авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу үшін Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысының жекелеген әскер бөлімдерін өрістетуге шешім қабылдайды.

Уәкілетті органның өкілеттігі

Уәкілетті органы:

- Азаматтық қорғанысқа тікелей басшылықты жүзеге асырады;

- Қазақстан Республикасының орталық және жергілікті атқарушы органдары, ұйымдары, сондай-ақ халқы орындауға міндетті азаматтық қорғанысты дайындау және жүргізу мәселелері бойынша өз құзыреті шегінде шешімдер қабылдайды;

- Азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар қызметтері туралы Ережені бекітеді;

- Азаматтық қорғаныс міндеттерін шешуге бағытталған мақсатты бағдарламалар әзірлеуді және олардың орындалуын ұйымдастырады;

- авариялық-құтқару жұмыстары мен басқа да кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу кезінде Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдері мен құрамаларын басқаруды ұйымдастырады;

- Қазақстан Республикасының, облыстардың, қалалардың, аудандардың бейбіт және соғыс уақытындағы Азаматтық қорғаныс жоспарын әзірлейді, оны Азаматтық қорғаныстың тиісті бастықтарына бекітуге табыс етеді және оларды іске асыру жөніндегі басшылықты жүзеге асырады;

- Азаматтық қорғаныс саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобасын әзірлейді;

- төтенше жағдайлардан қорғау саласында ұйымдар, оның ішінде коммерциялық емес мамандандырылған ұйымдар, оқу орындарын құру және қайта ұйымдастыру жөніндегі шараларды жүргізеді;

- Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдері адам құрамының, Азаматтық қорғаныс ұйымдары мен құрамалары басшыларының, халықтың азаматтық қорғаныс бойынша әзірлігін ұйымдастырады, осы мақсаттарда тиісті дайындық бағдарламаларын жасайды;

- азаматтық қорғаныс мүдделері үшін қару-жарақ, техника, қорғаныс құралдары мен басқа да материалдық-техникалық құралдар жөніндегі қажеттерді айқындайды;

- Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысының әскер бөлімдерінің жауынгерлік және мобилизациялық әзірлігін қамтамасыз етеді;

- Қарулы Күштерде, басқа әскерлер мен әскери құралымдарда Әскери қызмет өткеру ережелеріне сәйкес әскери қызметшілерді лауазымға тағайындайды, ауыстырады, қызметтен босатады және шығарады, сондай-ақ әскери қызметшілерге және әскери міндеттілерге мерзімінен бұрын беруді қоса алғанда, әскери атақтар береді, оларды төмендетеді және әскери атақтардан айырады;

Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық іс-шараларының көлемі мен мазмұнын қалаларды және шаруашылық объектілерін санаттарға бөлу дәрежесіне байланысты бекітеді.

Азаматтық қорғаныс саласындағы халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады.

- қазіргі заманғы зақымдау құралдары қолданылған кезде ұйым басшыларын және халықты одан қорғану тәсілдерін және төтенше жағдайлар кезінде іс-қимылдар жасауға үйретуді ұйымдастырады;

- халықты құлақтандырудың және байланыстың республикалық жүйесін дереу пайдалануға, оны жарақтандыру мен дамытуға тұрақты дайындық жасайды және оны қамтамасыз етеді;

«Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес ведомстволық есептіліктің, тексеру парақтарының нысандарын, тәуекел дәрежесін бағалау критерийлерін, жыл сайынғы тексерулер жоспарларын әзірлейді және бекітеді.

Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің Азаматтық қорғаныс саласындағы өкілеттігі

Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі:

- Уәкілетті органды, ал жергілікті әскери басқару органдары арқылы уәкілетті органның аумақтық органдарын тиісті әзірлік деңгейіне келтіру туралы, сондай-ақ мобилизация жариялау туралы құлақтандырады;

- Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтары негізінде азаматтарды Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс жүйесіне міндетті әскери қызметке шақыруды, әскери қызметшілерді запасқа шығаруды, тізімдегі құрамды оқу жиындарына шақыруды, сондай-ақ мобилизация бойынша азаматтарды шақыруды жүргізеді;

- Уәкілетті органды, оның аумақтық органдарын, Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдері мен ведомстволық бағыныстағы ұйымдарды әскерге шақырылатын құраммен және мобилизациялық ресурстармен жасақтауды, офицерлерді жападан әскери қызметке шақыруды (қабылдауды) жүзеге асырады;

- халық пен аумақтарды осы заманғы зақымдау құралдарын қолданудың зардаптарынан қорғау жөніндегі, сондай-ақ табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу мен олардың зардаптарын жою жөніндегі міндеттерді шешу кезінде уәкілетті органмен өзара іс-қимыл жасайды.

Қазақстан Республикасы орталық атқарушы органдарының Азаматтық қорғаныс саласындағы өкілеттігі

Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органдары азаматтық қорғаныс саласында:

- азаматтық қорғаныс жоспарларын жасайды, салаларда азаматтық қорғанысқа басшылықты жүзеге асырады;

- Азаматтық қорғаныс күштері мен құралдарын, басқару, құлақтандыру және байланыс жүйелерін құрады және тұрақты әзірлік жағдайында ұстайды;

- Азаматтық қорғаныс құрамаларын дайындауды және сала қызметкерлерін осы заманғы зақымдау құралдарынан қорғану әдістеріне және төтенше жағдайлар кезінде іс-қимыл жасауға үйретуді ұйымдастырады;

- ведомстволық бағыныстағы ұйымдарда авариялық-құтқару жұмыстары мен басқа да кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізуді ұйымдастырады және оларға басшылық етеді;

- осы заманғы зақымдау құралдарын қолдану қатері төнген және олар қолданылған жағдайда, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде сала қызметкерлерін қорғау жөніндегі шараларды жоспарлайды және жүргізеді;

- бейбіт және соғыс уақытында саланың тұрлаулы жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөнінде қажетті шаралар қолданады;

- қызметкерлер мен олардың отбасыларын эвакуациялауға әзірлеу және оны ұйымдастыру жөніндегі шараларды жүзеге асырады;

- азаматтық қорғаныс мүдделері үшін ведомстволық бағыныстағы ұйымдарда материалдық-техникалық, азық-түлік, медициналық және өзге де ресурстардың қорларын құрып, оларды күтіп ұстауды және олардың жинақталуына, сақталуына, жаңартылып отыруына және қолдануға дайын тұруына бақылау жасауды жүзеге асырады.

Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді және атқарушы органдарының Азаматтық қорғаныс саласындағы өкілеттігі

Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдары өз өкілеттігін өз құзыреті шегінде жүзеге асырады.

Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары:

- ведомстволық бағыныстағы аумақта орналасқан ұйымдардың Азаматтық қорғаныс шараларын орындауын ұйымдастырады;

- Азаматтық қорғаныстың басқару органдарын, күштері мен құралдарын әзірлеуді және дайындық жағдайында ұстауды, олардың адам құрамымен жасақталуын, қажетті техникамен, арнаулы жабдықпен, суда құтқару және басқа да кезек күттірмейтін жұмыстар жүргізуге арналған құралдармен жарақтандырылуын қамтамасыз етеді;

- кезек күттірмейтін жұмыстарды ұйымдастырады және жүргізеді, эвакуациялық іс-шаралардың жүргізілуін қамтамасыз етеді;

- осы заманғы зақымдау құралдары қолданылған жағдайда халықтың тіршілігін бірінші кезекте қамтамасыз етуге кепілдік беретін Азаматтық қорғаныс мүлкінің, материалдық-техникалық, азық-түлік, медициналық және өзге де ресурстардың көлемін айқындайды және олардың жинақталуы, сақталуы, жаңартылып отыруы және әзірлік жағдайында ұсталуы үшін жауап береді;

- ведомстволық бағыныстағы аумақта Азаматтық қорғаныстың жай-күйіне жауап береді.

Ұйымдардың Азаматтық қорғаныс саласындағы өкілеттігі

Ұйымдардың басшылары:

- бейбіт және соғыс уақытында арналған азаматтық қорғаныс жоспарларын жасайды және оларды іске асыру жөніндегі басшылықты жүзеге асырады;

- жұмыс істейтін адамдарды, шаруашылық жүргізу объектілерін осы заманғы зақымдау құралдарының, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың әсерінен қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асырады;

- ұйымдардың бейбіт және соғыс уақытында орнықты жұмыс істеуін қамтамасыз етеді;

- Азаматтық қорғаныс құрамаларын құрады және оларды әзірлік жағдайында ұстайды, оларды машықтандырылған мамандармен жасақтауды және авариялық-құтқару жұмыстары мен басқа да кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізуге арналған қажетті техникамен, құралдармен жарақтандыруды қамтамасыз етеді;

- қызметкерлерді, сондай-ақ ықтимал қауіпті объектілердегі авариялардан зақым келуі мүмкін аймақтарда тұратын халықты азаматтық қорғанысқа оқытуды жүзеге асырады;

- өз объектілерінде авариялық-құтқару жұмыстары мен басқа да кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізуді ұйымдастырады;

- жергілікті құлақтандыру жүйелерін, ұжымдық және жеке қорғану құралдарын құрады және оларды тұрақты әзірлік жағдайында ұстайды;

- қызметкерлердің азаматтық қорғаныс бойынша міндеттерін орындауы үшін оларға қажетті жағдайлар жасайды;

- соғыс уақытында және төтенше жағдайларда Азаматтық қорғаныс міндеттерін орындау үшін заңда белгіленген тәртіппен көлік, материалдық құралдар, аспаптар мен жабдықтар береді.

Қазақстан Республикасы аумағында тұратын азаматтардың Азаматтық қорғаныс жөніндегі құқықтары мен міндеттері

1. Қазақстан Республикасының азаматтары, республика аумағында тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар:

- осы заманғы зақымдау құралдарын қолданудың табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың зардаптарынан өзінің өмірі мен денсаулығын қорғауға құқылы;

- азаматтық қорғаныс міндеттерін орындау кезінде қаза тапқан жағдайда қаза тапқандардың отбасыларына Қазақстан Республикасының қолданылып жүрген заңдарына сәйкес материалдық және өзге де төлемдер төленеді.

2. Қазақстан Республикасының азаматтары, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар:

- Азаматтық қорғаныс шараларын орындауға қатысуға, сондай-ақ азаматтық қорғаныс бойынша оқудан өтуге;

- «Баршаңыздың назарыңызға!» - деген дабыл беру бойынша іс-қимыл жасаудың тәртібін, ұжымдық және жеке қорғану құралдарын пайдаланудың ережесін, қорғанудың негізгі әдістері мен зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету тәсілдерін білуге және орындауға;

- Азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкіне ұқыпты қарауға;

- соғыс уақытында және төтенше жағдайларда азаматтық қорғаныс міндеттерін орындау үшін заңда белгіленген тәртіппен жеке пайдалануындағы көлік құралдарын, аспаптар мен жабдықтарды беруге міндетті.

9.8 Азаматтық қорғаныс қажеттіліктерін материалдық-техникалық жағынан қамтамасыз ету. Азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкі

Азаматтық қорғаныстың әскери бөлімдерінің негізгі қорлары:

1. Әскери қалашықтардың тұрғын үй-жайлары мен басқа құрылыстары, Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерінің оқу объектілері, материалдық-оқу базасы, материалдық және техникалық құралдары мемлекеттік меншік болып табылады және олар Азаматтық қорғаныс бөлімдерінің негізгі қорларын құрайды. Азаматтық қорғаныс бөлімдері аталған және өзіне бөлінген өзге де мүлікке қатысты жедел басқару құқығын пайдаланады.

2. Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдерінің орналасуына және тұрақты жұмыс істеуіне арналған жер мен үй-жайлар, қоймалар мен басқа да объектілер оларға Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен тұрақты немесе уақытша пайдалануға беріледі.

3. Азаматтық қорғаныстың әскер бөлімдері жер пайдалануды, әуе кеңістігі мен су айдының пайдалануды Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырады.

Азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкі:

1. Азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкіне: Қазақстан Республикасының барлық деңгейдегі мемлекеттік органдарының, жергілікті атқару органдарының қорғалған ғимараттар мен жер бетіндегі үйлер кешенін қамтитын басқару пункттері, жеке тұрған және қосып салынған Азаматтық қорғаныс баспаналары, Азаматтық қорғаныстың радиациядан қорғану панаханалары, Азаматтық қорғаныс мүлкін сақтауға арналған қойма үй-жайлары, жеке қорғану құралдары, радиациялық, химиялық барлау мен дозиметрлік бақылау аспаптары, арнаулы өңдеу аспаптары, Азаматтық қорғаныстың қорғану ғимараттарының ауасын сүзгілік-желдету және қайта

генерациялау құралдары, жеке медициналық қорғану құралдары, байланыс пен құлақтандыру құралдары және мемлекеттің меншігі болып табылатын, сондай-ақ тиісті органдардың бюджет қаражаты, ұйымдардың Азаматтық қорғаныс мүдделеріне пайдалануға арналған қаражаты есебінен жасалған немесе сатып алынған басқа да материалдық-техникалық құралдар жатады.

2. Азаматтық, қорғаныс шараларын қамтамасыз ету үшін облыстарда, аудандарда, қалаларда, қалалардағы аудандарда, орталық және жергілікті атқарушы органдарда, ұйымдарда Азаматтық қорғаныс мүлкінің қоры құрылады.

3. Азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкі иеліктен шығаруға жатпайды.

4. Ұйымдардың басқару құрылымдары мен шаруашылық қызметінің нысандары өзгерген жағдайда Азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкінің мақсатты бағыты, сондай-ақ оларды құру мен жинақтау жөніндегі тапсырмалар солардың мойнында сақталады.

5. Азаматтық қорғаныс объектілерін құру тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

Азаматтық қорғаныс қажеттерін материалдық-техникалық жағынан қамтамасыз ету Азаматтық қорғаныс шараларын қаржыландыруға, Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс бөлімдерін ұстауға бөлінетін қаражат есебінен жүзеге асырылады.

Азаматтық қорғаныс шараларын орындауға және аварияларға, апаттарға, табиғи және өзге де зілзалаларға байланысты төтенше, жағдайлардың зардаптарын жоюға тартылатын адамдарды сақтандыру және олар қаза тапқан немесе мерткікен жағдайда шеккен залалын өтеу Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы заңдарын бұзғаны үшін жауапкершілік

Осы Заңды және Азаматтық қорғаныс саласындағы басқа да нормативтік актілерді орындамауға байланысты құқыққа қарсы әрекет жасаған немесе әрекетсіздікке жол берген Қазақстан Республикасының лауазымды адамдары мен азаматтары, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапқа тартылады.

Азаматтық қорғаныс саласындағы халықаралық ынтымақтастық

1. Азаматтық қорғаныс саласындағы халықаралық ынтымақтастық:

- азаматтық қорғаныс жөніндегі халықаралық жобаларға қатысуды, осы салада ғылыми-техникалық жетістіктердің еркін алмасылуын жүзеге асыруды;
- Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлердегі төтенше жағдайлардың зардаптарын жоюға Азаматтық қорғаныс күштерін тартуды көздейді, оларды тарту халықаралық шарттардың негізінде жүзеге асырады.

2. Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттарда осы Заңда белгіленгеннен өзгеше нормалар көзделсе, халықаралық шарттардың нормалары қолданылады.

9.9 Тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз етудің материалдық шығындары мен экономикалық салдары

Материалдық және экономикалық шығындардың көп мөлшері табиғи сипаттағы төтенше жағдайлардан келеді. Ол стихиялық құбылыстың түріне, зақымдау аймағының ауқымына, сол аудандағы тұрғындардың санына, өндірістік объектілердің түрі мен санына тәуелді.

Техногендік авариялар мен апаттар өндірістік объектілер мен транспорт құралдарында орын алады. Ерекше қауіптісі атомдық, химиялық және мұнай өңдеу өнеркәсіптеріндегі апаттар.

Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан келетін экономикалық және материалдық шығындар тікелей және қосымша болып бөлінеді де олардың мәліметтері 40 суретте көрсетілген.

Тікелей экономикалық және материалдық шығындарға келесілер жатады:

- адамдардың жарақаттануы мен қаза табуы;
- құтқару жұмыстары мен тұрғындарды эвакуациялауға жұмсалатын шығындар;
- ғимараттар мен қосымша бөлмелердің зақымдануы мен қирауы;
- өндірістік объектілердің қирауы;
- гидротехникалық үймереттердің бұзылуы;
- коммуникация мен жодлардың бұзылуы;
- ауыл шаруашылық малдарының қырылуы;
- жердің өнім беретін қабатының жойылуы;
- егін қорларының жойылуы.

Сурет 1. Экономикалық және материалдық шығындар

Қосымша экономикалық және материалдық шығындарға жататындар:

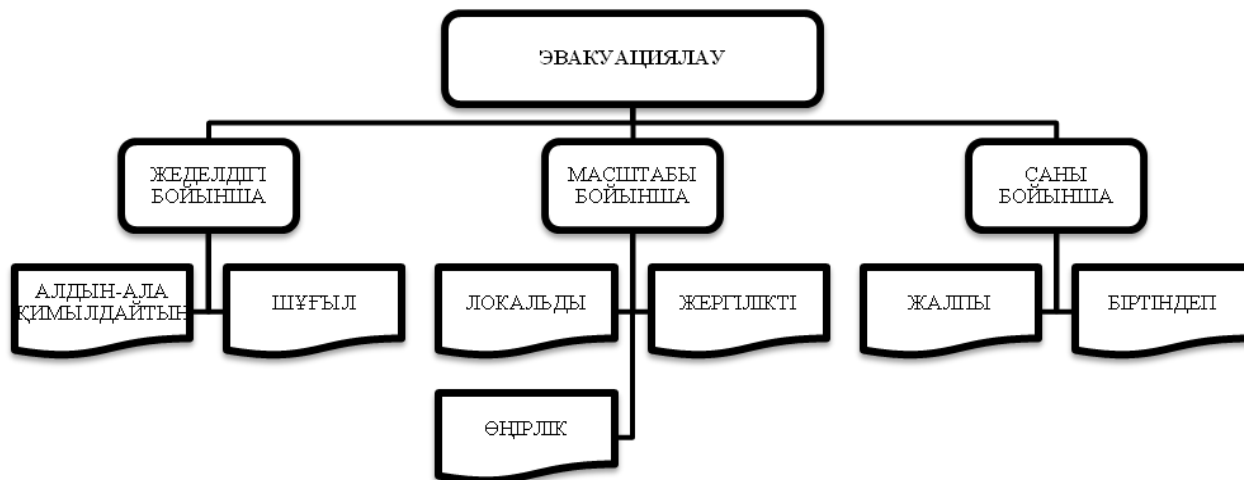
- адамдарды емдеуге жұмсалатын қаражат;
- зақымдалушылардың шығындарын өтеу;
- гидротехникалық үймереттерді жөндеу;
- ғимараттар мен қосымша бөлмелерді қайта қалпына келтіру;
- төтенше жағдайлар аймағын тәртіпке келтіру;
- зақымданған өндірістік объектілерді қалпына келтіру, жаңасын салу;
- өңірдің даму қарқынының баяулауы;
- тұрғындардың тіршілік жағдайының нашарлауы.

Тікелей және қосымша шығындардың ара-қатынасы 70 – 30%.

Тұрғындарды эвакуациялау – елді-мекендерден халықты ұйымдасқан түрде көшіру іс-шараларының кешені.

Материалдық және мәдени құндылықтарды эвакуациялау – құндылықтарды көшіру бойынша іс-шаралар кешені.

Тұрғындарды эвакуациялаудың жіктелуі 2 суретте келтірілген.

Сурет 2. Тұрғындарды эвакуациялаудың жіктелуі

Бақылау сұрақтары:

1. Азаматтық қорғаныстың анықтамасын келтіріңіз.
2. Азаматтық қорғаныстың негізгі міндеттері қандай?
3. Азаматтық қорғаныстың халықты оқытудағы негізгі міндеттері қандай?
4. Азаматтық қорғаныс құлақтандыру дабылы бойынша тұрғындардың іс-әрекеттері қандай?
5. Азаматтық қорғаныстың жаппай дайындық іс-шаралары қандай?
6. Халықты эвакуациялау дегеніміз не?
7. Тұрғындардың эвакуациялау қалай жіктеледі?
8. Азаматтық қорғаныстың құрылымы қандай?
9. Қазақстан Республикасы азаматтық қорғаныс ұйымдарын атаңыз.
10. Азаматтық қорғанысты ұйымдастырудың территориялық принципі қандай?
11. Азаматтық қорғанысты ұйымдастырудың өндірістік принципі қандай?